

Wordt *fast fashion*, ofwel wegwerpmode, de sigaret van de toekomst? Wel als het aan de overheid en een flink aantal bedrijven ligt. Nu de consument nog.

Duurzame denim van het Nederlandse Kyuchi

Wikkellijurk van Britse People Tree

H&M, ketting van gerecycled acryl

Gestreept T-shirt van People Tree

Op kleur: afgedankte kleding voor recycling

De kledingkast moet duurzamer

Liesbeth Wytzes

Sandalen van cactusleer, H&M

Duurzame rok van Alchemist

In dit depot in Brooklyn wordt afgedankte kleding gesorteerd

Kim Poldner (42) was er vroeg bij. Ze volgde de Amsterdamse modeacademie AMFI om ontwerpster te worden. Althans, dat dacht ze. Want ze kwam er al snel achter dat ontwerpen niet haar kwaliteit was. 'Ik ben meer iemand die van boeken, lezen en schrijven houdt.' Poldner, lector Circular Business aan De Haagse Hogeschool en gepromoveerd op duurzaam ondernemen in de mode, is een lichtend voorbeeld als het gaat om kledingkeuzes. Ze houdt zich al sinds

2005 met duurzame kleren bezig en is uiterst consequent: zelfs haar trouwjurk, in 2009, was een *geupcycled* exemplaar – van haar moeders trouwjurk.

Poldner werd zich steeds meer bewust van de minder mooie kanten van de kledingindustrie en opende in 2005 een *concept store* met de eerste duurzame merken die er te vinden waren. Die winkel hield het maar twee jaar vol. 'We waren te vroeg,' zegt Poldner.

Inmiddels is duurzame kleding, net als vintage, tweedehands, ook wel *pre-*

owned en zelfs *pre-loved* genoemd, volkomen geaccepteerd en zijn er op dat terrein winkels – van buurtwinkeltjes tot chique websites met alleen de duurste merken – die van alles aanbieden. Ook wordt er steeds meer textiel gemaakt van duurzame en hergebruikte stoffen, van biologische, afbrekbare materialen of van *biobased* textiel.

Miriam Geelhoed (48) van Modint, de ondernemersorganisatie voor producenten en leveranciers in de kleding-, interieur-, tapijt- en textielbranche, doet een

greep. 'Er gebeurt ontzettend veel op dit gebied. Leer gemaakt van bananenschil, van mais. Of kijk eens naar textiel van polymelkzuur. Dat is in opkomst.' Van polymelkzuur zijn textielvezels te maken. Een variant daarvan wordt gebruikt voor oplosbare hecht draad, voor kleren misschien minder handig.

Polyester wordt gemaakt uit olie en is dus bepaald niet milieuvriendelijk, maar, zegt Geelhoed, als wordt gekozen voor de juiste recyclingmethode, kan het heel goed eindeloos worden hergebruikt

zonder aan kwaliteit te verliezen.

En we kunnen eens kijken naar wat onze verre voorouders deden en gebruiken van oeroude gewassen. Vlas bijvoorbeeld, de grondstof voor linnen, dat al meer dan zesduizend jaar wordt geëeld en veel minder bewerking nodig heeft dan katoen. Ook van hennep zijn kleren te maken. Hennep, nog ouder dan vlas, is de sterkste natuurlijke vezel, en zowat alles van de hennepplant is bruikbaar. Ook van champignons is van alles te maken. Maar de stap van wetenschap-

pelijk experiment en onderzoek naar productie, is vaak nog groot.

Die stap wordt wel gezet, aarzelend, en dat moet ook. Want de productiewijze van veel kleren stemt niet vrolijk. De cijfers zijn angstaanjagend: de kledingindustrie is na de olie-industrie de meest vervuulende, 24 procent van alle insecticiden wordt gebruikt in de katoen verwerkende industrie, jaarlijks worden meer dan 100 miljard kledingstukken gemaakt en tonnen en tonnen aan afgedankte kleren verbrand of gestort. Dat

Cijfers

- > In 2015 gebruikte de textiel- en kledingindustrie wereldwijd ongeveer **79 miljard** kubieke meter water.
- > Om één katoenen T-shirt te produceren, is **2.700 liter** water nodig, voor één spijkerbroek **8.000 liter**.
- > **20 procent** van de vervuiling van schoon water komt door de verf die de textielindustrie gebruikt.
- > Europeanen kopen jaarlijks ongeveer **26 kilo** aan textiel en gooien **11 kilo** weg: soms gaat dat naar landen buiten de Europese Unie, die ook steeds kritischer worden, maar ook wordt het verbrand of gestort.
- > **10 procent** van de wereldwijde broeikasuitstoot komt voor rekening van de productie van kleren en schoenen.

Influencers

- > **Marieke Eyskoot** geeft lezingen over duurzaamheid en schreef een boek: *Dit is een goed gidsje*, ook uitgebracht in het Engels.
- > **Stephanie van den Sigtenhorst** schreef *A Sustainable Wardrobe – maak met jouw outfit het verschil*
- > **Chanel Trapman** met platform *Mumster*
- > **When Sara Smiles**, met een lijst duurzame Nederlandse merken
- > **My Slow World**, van mode-revolutionair **Alexandra**
- > *A Sustainable Mess*, van **Alisson Simmonds**
- > **Goodonyou.eco** houdt bij hoe duurzaam merken zijn, ook een app.
- > Podcasts: *The Green Girls Club*, *Wardrobe Crisis*, *Conscious Chatter*, *Fashion Revolution*

Wat de overheid doet

Het doel van de overheid is om slimmer en duurzamer te produceren, en de consument bewuster te laten kopen. Zo is in oktober 2020 de Denim Deal gesloten. Omdat het 8.000 liter water kost om één spijkerbroek te maken, heeft Stientje van Veldhoven (D66), staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, een afspraak gemaakt met de grote Nederlandse denimmerken: van hun spijkerkleding moet 20 procent uit gerecycled textiel bestaan.

Ook heeft hetzelfde ministerie vorig jaar een 'Beleidsprogramma Circulair Textiel' geïntroduceerd, met drie aandachtsgebieden:

1) Bedrijven blijven verantwoordelijk voor hun producten, ook na consumptie, om zo hergebruik te stimuleren.

2) De consument is door betere informatie aan te zetten tot duurzame keuzes.

3) Er moet beter worden gerecycled en hergebruikt.

Het ministerie heeft laten weten later dit jaar met een publiekscampagne te komen.

Bruine jumpsuit van Alchemist

Trui van Inti Knitwear, gemaakt in Ecuador

Organische gymmen van het Franse Veja

zijn serieuze aantallen en de vervuiling door de kledingindustrie is een serieus probleem – om van de sociale omstandigheden nog maar te zwijgen.

In Nederland worden per jaar 600 miljoen stuks aan bovenkleden verkocht. We kopen steeds meer, omdat kleren de laatste decennia steeds goedkoper zijn geworden. We schaffen vier keer zoveel aan als twintig jaar geleden, 46 stuks gemiddeld per jaar, voor een verzameling die gemiddeld uit 173 exemplaren bestaat, volgens een onderzoek uit 2017. Kleren zijn wegwerpartikelen geworden: wie stopt zijn sokken nog, of verstelt een trui? Wie draagt nog een 'afleggetje' van een oudere zus of broer? Als het kapot is, of als je er genoeg van hebt, gooi je het weg en koop je iets nieuws.

Het is ook moeilijk om niet even snel een leuk T-shirtje te kopen als dat maar een tientje kost, en er is zovél en steeds iets nieuws. Geen zomerkleren en win-

terkleren meer zoals vroeger, twee keer per jaar, maar elke paar dagen nieuwe ladingen kleren bij grote ketens als ZARA en H&M.

En dankzij apps als Instagram, is de behoefte aan *fast fashion* bij vooral millennials alleen maar gegroeid. Zij kopen vaak een kledingstuk dat ze maar één keer dragen, voor de foto, en vervolgens weggooien. Dan koop je natuurlijk iets goedkops, waarmee je niet lang hoeft te doen. Aan de andere kant zijn er genoeg millennials die zich goed bewust zijn van het belang van duurzaamheid, voorgestaan door klimaatactivist Greta Thunberg.

Toch werd er in 2020 20 tot 30 procent

Wie stopt zijn sokken nog of verstelt een trui? Wie draagt nog een afleggetje?

meer afgedankt dan anders, misschien doordat iedereen uit verveling zijn kledingkast ging opruimen. Hoe zorg je ervoor dat er minder kwalitatief slechte kleren worden gekocht en afgedankt?

De grote ketens zijn zich steeds bewuster van hun aandeel in dit probleem. Poldner volgt bijvoorbeeld al jaren wat H&M en C&A doen. H&M is koploper op het gebied van duurzame, circulaire mode, streeft naar transparantie en vertelt dus bij de kleren waar en waarvan ze zijn gemaakt, maakt gebruik van fabrieken waar werknemers niet worden uitgebuit en zamelde in 2019 29.000 ton aan kleren in om te recyclen. 'H&M,' zegt Poldner, 'heeft in zijn *Conscious Exclusive*-lijn materialen geïntroduceerd als ananasleer, textiel van fruitschillen en gerecycled polyester.'

Maar juist H&M kwam een

Blazer van People Tree

Oude en versleten jeans kunnen terug naar MUD Jeans, om te worden gerecycled met hergebruikt katoen

paar jaar geleden in het nieuws, doordat het volgens het Zweedse tv-programma *Uppdrag granskning* overtollige kleren zou hebben verbrand. Niets van waar, laat woordvoerder Veerle Maris weten. Als kleren niet worden verkocht, zijn ze 'voor hergebruik of recycling bestemd. Kleren gaan bijvoorbeeld naar liefdadigheidsorganisaties. In Nederland werken wij daarvoor samen met Reshare van het Leger des Heils. Andere producten gaan voor hergebruik of recycling naar I:Collect.'

Duurzame kleren hoeven niet duur te zijn: C&A bracht onlangs een T-shirt op de markt dat volledig composteerbaar is, voor 12 euro. 'Er zijn inmiddels veel merken die zich hiermee bezighouden: Nukuhiwa, Brand Mission, die verkopen fantastisch mooie, duurzame merken. Er gebeurt zo veel op dit gebied, meer dan ik ooit in 2005 had kunnen dromen,' zegt Poldner.

'Er gebeurt meer dan ik in 2005 had kunnen dromen'

Het beeld van onaantrekkelijke kleren waarin je de vorm van de petfles zowat nog herkent waarmee de stof is gemaakt, is uit de tijd. Het is tegenwoordig onmogelijk om het verschil te zien tussen een gerecycled kledingstuk en iets wat is gemaakt van een biologische grondstof of van bewerkt textiel. Net zoals het verschil tussen echt en nepbont bijna niet meer waarneembaar is.

Goed, die grote ketens doen hun best (zie 'Wat het bedrijfsleven doet' op deze pagina) en ook de overheid doet haar best (zie 'Wat de overheid doet' op pagina 54). Nu de consument nog: hoe krijg je die aan de duurzame mode, en af

Wat het bedrijfsleven doet

Het wemelt van de initiatieven, plannen en convenanten in de Nederlandse textielindustrie. De import ligt er hoog: 65 procent wordt buiten de Europese Unie gemaakt. Belangrijk dus om de invoer goed te regelen. Daarom is in 2016 het 'Convenant Duurzame Kleding en Textiel' gesloten, gebaseerd op OESO-richtlijnen en ondertekend door zestig bedrijven, de overheid, maatschappelijke organisaties en vakbonden. Circa de helft van de Nederlandse kleding- en textielsector (in marktaandeel gemeten) is bij het convenant aangesloten.

In het convenant is een aantal doelstellingen geformuleerd, waaronder het streven naar een leefbaar loon, naar beëindiging van kinder- en gedwongen arbeid, naar het belang van veiligheid en gezondheid, naar een vermindering van water- en chemicaliëngebruik, en naar hergebruik. Het convenant loopt halverwege 2021 af en wordt misschien verlengd.

Modint, de ondernemersorganisatie voor producenten en leveranciers in de textielsector, heeft een 'Sectorplan Nederlandse Kleding- en Textielsector' opgesteld. **Op weg naar een circulaire keten.** Die sector moet in 2050 helemaal duurzaam zijn, volgens de plannen van het Europese Green Deal-programma.

Duurzame mannenmode van het Duitse GIVN

van de koopverslaving? Die kooplust zal er afgelopen jaar – waarin er weinig in het echt, maar des te meer online te winkelen was – niet minder op zijn geworden.

Daar ligt een grote rol voor duurzame mode-*influencers*, en van hen zijn er veel. Bijna allemaal vrouwen die hun volgers aansporen om duurzame of tweedehands kleren te kopen. Of een tijdje helemaal niets – dat is natuurlijk het beste, maar ook het moeilijkste.

'Er zijn veel bloggers die bezig zijn met zulke *no-buy challenges*,' zegt Poldner. Ze juicht het toe, maar voor haar is zo'n aanmoediging niet nodig. 'Ik koop al jaren heel weinig voor mezelf. Mijn garderobe is helemaal groen en ik denk dat ik wel genoeg heb.' En wie toch graag op Instagram wil met een leuke jurk, kan dat ook virtueel doen, zodat alleen je avatar dat jurkje draagt. EW